

Banský náučný chodník v Kvetnici

Kraj:	Prešovský
Okres:	Poprad
Geomorfologická jednotka:	Kozie chrbty
Geologická jednotka:	veporské pásmo
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Poprad, Kvetnica, Starý lom
Východisko:	Poprad, Kvetnica, Starý lom
Trasa:	Poprad, Kvetnica, Starý lom - Kvetnica - obalovňa - Nová osada - Starý lom
Dĺžka, prevýšenie:	3,4 km, prevýšenie 90 m
Čas prechodu:	2 h
Počet zastávok:	5
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: banícke, historické, mineralogické

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa náučného chodníka vedie v druhej časti po zelenej a potom po žltej turistickej značke.

Rok otvorenia: 2018

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Občianske združenie Banícky cech horného Spiša, Kvetnica 138/2, 058 01 Poprad, tel. 0905 349 842

Poznámky: (1) Náučný chodník je vo výstavbe. (2) Odporúčame spojiť s návštevou (aspoň časti) blízkeho Náučného chodníka Kvetnica, napr. s výstupom na Zámčisko.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný na terénne vyučovanie a vlastivednú exkurziu so zameraním na históriu miestneho regiónu.

Na náučnom chodníku bol 3. júna 2019 zorganizovaný nultý ročník Prírodovedných letných hier pre žiakov základných a stredných škôl Popradu s programom zameraným na rozvoj ich prírodovedných kompetencií a poznávanie miestnej krajiny a histórie regiónu.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Kvetnica. Jedna zo šiestich častí mesta Poprad, ležiaca smerom na juh od jeho centra na severných svahoch a v oblasti sedla medzi Zámčiskom a Krížovou v Kozích chrbtoch. Jej meno súvisí zrejme s druhovo pestrými kvetnatými lúkami v lesoch Kozích chrbtov, bohatými na elementy teplomilnej flóry, ktoré tu majú severnú hranicu svojho rozšírenia. Vyvinula sa pri obchodnej ceste zo Spiša na Gemer. V 13. storočí tu bola založená banícka osada Stríž (viac v hesle Banícka činnosť v Kvetnici). Na počiatku výstavby samotnej Kvetnice bola iniciatíva Uhorského karpatského spolku postaviť na vrchole **Zámčiska (921 m n. m.)** turistickú útulňu s rozhľadňou. Rekreačná osada sa začala budovať v roku 1880, pôvodne tu boli klimatické kúpele, po prvej svetovej vojne bol založený ústav na liečbu tuberkulózy a respiračných ochorení železničiarov, ktoré sa tu liečili až do roku 2008. Dnes lesopark s chodníkmi a jazierkom v centre osady slúži ako rekreačná a oddychová zóna obyvateľov Popradu. Na Zámčisku sú pozostatky Popradského hradu z 15. storočia. Severozápadne od Kvetnice nachádza **poľovnícky zverník Kvetnica** s chovom muflonej a diviačej zveri.

Banícka činnosť v Kvetnici. Banská história Kvetnice siaha niekoľko storočí p. n. l., prvá písomná zmienka o miestnom baníctve pochádza z roku 1308, ťažilo sa tu aj v 16. storočí a kutacie práva boli vydané ešte aj na prelome 18. a 19. storočia. V 13. storočí východne od dnešnej Kvetnice v dolinke pod Strieborným vrchom a Zámčiskom založilo opátstvo banícku osadu Stríž. Prvá písomná zmienka o nej je z roku 1412, no už okolo roku 1462 zanikla. V roku 1697, keď územie pripadlo jezuitom, tu existovali už len zvyšky kamenných základov a salaš. Zásluhou jezuitov banícka činnosť prebiehala ešte v 18. storočí a jej stopy sú v časti lesa zvanej Hauschen zreteľné dodnes. Ťažila sa tu medená, strieborná, zlatá a mangánová ruda. Tunajšia **štôľňa svätej Heleny** z roku 1308 (dlhá 160 m s ťažbou medenej rudy až do 18. storočia) je najstaršou banskou technickou pamiatkou mesta Poprad. Ďalšími banskými objektmi v území sú: štôľňa Strieborná (pozri samostatné heslo), banské pole pod Zámčiskom, banské pole nad obalovňou a stará štôľňa pri budove bývalého riaditeľstva miestnej nemocnice.

Štôľňa Strieborná. Banské dielo severovýchodne od Popradu-Kvetnice, v ktorom sa ťažila medená

ruda, striebro a zlato v žilách vulkanických hornín Kozích chrbtov permského až triasového veku. Ťažbu tu povolil v roku 1562 poľský kráľ, ktorý mal tunajšie spišské mestá a obce v zálohe. Keďže v tom čase nedokázali zároveň s ťažbou aj odčerpávať banskú vodu, ťažilo sa tu len krátko do zaliatia bane vodou. Predpokladá sa, že štôlna Strieborná vedie až do Gánoviec, môže teda dosahovať dĺžku až do 3 000 m. Zhruba 20 m od vstupného portálu sa nachádza aj dnes viditeľná šachta s gáplom na vyťahovanie rudy na povrch, v ktorej banícka činnosť skončila v roku 1564.

Starý lom Kvetnica. Bývalý kameňolom na severnom úpätí Kozích chrbtov južne od Popradu po ťažbe paleobazaltu (melafýru). Najnižšie časti ťažobnej jamy sú zatopené vodou. Paleobazalt vznikol pri sopečnej činnosti koncom prvohôr a začiatkom druhohôr. Vyskytuje sa tu hojne vo forme mandľovca - s dutinami po uniknutých plynoch a parách, ktoré sú druhotne vyplnené achátom, kremeňom, kalcitom a inými minerálmi. Kameňolom prirodzene zarastá náletovými drevinami, najmä brezou previsnutou. Mesto Poprad postupne priestor lomu revitalizuje pre jeho kultúrno-spoločenské využitie. Aktuálne je pre ťažbu paleobazaltu (melafýrového porfýritu) funkčný neďaleký mohutný **lom Dubina** na juhozápadnom svahu Zámčiska.

Kozie chrbty. Horský geomorfologický celok na severnom Slovensku členitého pôdorysu, pretiahnutého východo-západným smerom, medzi Liptovským Hrádkom, Liptovskou Tepličkou, Jánovcami, Svitom a Važcom prevažne charakteru vrchoviny. Ide o mladú kvartérnu hrásť, na východe ostro vyčnievajúcu nad susednými kotlinami - Popradskou a Hornádskou, dosahujúcu južne od Svitú Kozím kameňom 1 256 m n. m. Okrem Podtatranskej kotliny (resp. jej dvoch častí - Popradskej a Liptovskej kotliny) a Hornádskej kotliny sa na juhozápade stýka v doline Čierneho Váhu z Nízkymi Tatrami. Svojrâznou črtou georeliéfu tohto pohoria sú hlboké sedlá (tzv. suché sedlá, wind gap), deliace chrbát na niekoľko viac-menej izolovaných častí. Tieto sedlá, ktoré dnes využívajú komunikácie, sú pozostatkami starých dolín vodných tokov, odvodňujúcich pred poklesom Vikartovskej priekopy - priekopovej prepadliny tvoriacej najzápadnejšiu časť Hornádskej kotliny západne od Hrabušíc - severné svahy Nízkych Tatier. Kedysi dlhšie toky Bystrá a Vernársky potok, dnes ústiace do Hornádu, sa pôvodne vlievali do Popradu. Vplyvom mladých tektonických procesov tu došlo k zmenám riečnej siete. Na zlomy sa viaže výskyt minerálnych prameňov. Pohorie má zložitú geologickú stavbu. V západnej časti prevažujú karbonátické horniny mezozoika (vápence, dolomity) s výskytom krasových javov (Važecká jaskyňa). Východnú časť budujú permské pieskovce, ílovité bridlice, bazalty a andezity. Pohorie spadá do mierne teplej až chladnej klimatickej oblasti, je pokryté lesmi s prevahou smreka s prímiesou smrekovca a borovice lesnej a nedostatkom buka, čo signalizuje zvýšenú kontinentalitu klímy. Strmé južné svahy nad Hornádskou kotlinou porastajú reliktné teplomilné dubiny s teplomilnými druhmi v podraсте - ide o najsevernejšiu oblasť výskytu duba zimného na Slovensku.

Názvy informačných panelov

1. Slovenská banská cesta. História baníctva
2. Banské diela v Kvetnici
3. Štôlna Strieborná
4. Mineralógia Kvetnice
5. Geológia Kvetnice

Informačné panely v teréne nie sú číslované a nemajú značku náučného chodníka.

